

INSPIRATIENOTA LOKALE BESTUREN

EERSTELIJNSZONE
REGIO WAREGEM

Introdúctie

Eerstelijnszone regio Waregem presenteert graag deze inspiratienota met de inzichten die we hebben opgedaan in het zorg- en welzijnsveld tijdens de afgelopen beleidsperiode. Deze nota is een blik op wat eerstelijnsactoren belangrijk vinden en waar we noden detecteren.

Deze inspiratienota kwam gefaseerd tot stand. Eerst hebben we uitgebreid data-onderzoek gedaan en een context- en omgevingsanalyse opgesteld. Daarnaast werden op eerstelijnsfora, eerstelijnsplatformen en clustergesprekken perspectieven en inzichten van partners verkregen. Vervolgens hebben interne bestuursvergaderingen en een beleidswerkshop ons geholpen om een breder begrip te ontwikkelen van de uitdagingen en prioriteiten op het gebied van welzijn en zorg in onze regio. Tot slot zijn we op basis van deze input tot 10 zorg- en welzijnssignalen gekomen.

Graag nodigen we jullie uit om gezamenlijk te werken aan lokaal beleid waar welzijn en zorg centraal staan.

**10 zorg- en
welzijnssignalen.**

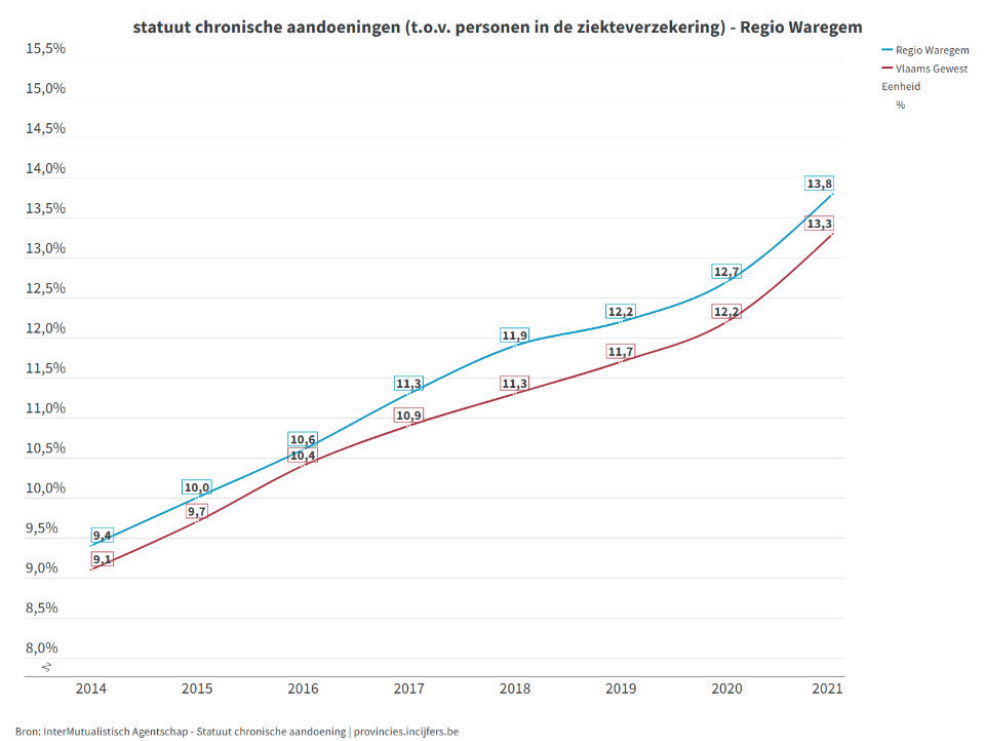
1. Vergrijzing
2. Tekort aan zorgaanbod/zorgverleners
3. Samenwerking voor een warme zorg voor de persoon met een zorg- en ondersteuningsnood
4. Preventie chronische aandoeningen
5. Mentaal welbevinden
6. Eenzaamheid
7. Digitalisering
8. Toegankelijkheid
9. Mobiliteit
10. Crisisgebonden thema's: weerbare zorg in (gezondheids)crisis

1. Vergrijzing

Het inwonersaantal zal binnen ELZ regio Waregem stijgen van 113.773 in 2022 naar 119.857 in 2040 Gemiddeld 31,44% (=37.725 personen) van de bevolking zal dan 60-plus zijn. Anno 2022 zijn er 31.358 of 27,6% 60-plus. Een oudere bevolking leidt tot:

Meer chronische aandoeningen

Door de ouder wordende bevolking, vormen chronische aandoeningen een groeiend probleem. Chronische ziekten zijn langdurige ziekten die niet spontaan verdwijnen en zelden volledig genezen. Ze zijn verantwoordelijk voor 90% van de maatschappelijke ziektelast in België en voor een groot deel van de sterfgevallen. Binnen ELZ regio Waregem zijn er, in vergelijking met Vlaanderen, meer mensen met het statuut chronische aandoening. De trend is stijgend.

Meer zorgnoden

Oudere personen hebben hogere zorgbehoeften. De gemiddelde BEL-score van 65-plussers die thuiszorg ontvangen, bedraagt in het Vlaams Gewest 28,3. Op gemeenteniveau varieert de gemiddelde BEL-score van 26,5 in Waregem tot 31,0 in Spiere-Helkijn. De BEL-score geeft een indicatie van de zorgbehoevendheid van personen die gezinszorg of thuiszorg ontvangen. Hoe hoger de BEL-profielscore, hoe groter de zorgbehoevendheid van de gebruiker. Opvallend is dat de gemeenten met een hoge BEL-score een lagere bevolkingsdichtheid hebben en dus in randstedelijk¹ of landelijk gebied² liggen. De zorgnoden op basis van de BEL-score zijn het hoogst in de gemeenten Spiere-Helkijn, Wielsbeke en Anzegem. De zorgnoden zullen naar verwachting toenemen met de vergrijzing.

Daarnaast telt ELZ regio Waregem meer personen met een handicap dan gemiddeld in Vlaanderen: Per 1.000 18-plussers zijn er in ELZ regio Waregem 76,77 personen erkend door de Directie-Generaal Personen met een handicap. In het Vlaams Gewest ligt dit op 62,08 per 1.000.

De vergrijzing brengt ook een hoger risico op kwetsbaarheid mee

Een stijging van mensen die behoren tot de kwetsbare groepen o.a.: het aantal zorgbehoevenden met zorgverzekering mantel- en thuiszorg, chronische zieken...voornamelijk in de randstedelijke- en landelijke gebieden. De snelle veranderingen in het digitale landschap dreigen ouderen nog kwetsbaarder te worden. Er werd door CM een inschatting gemaakt van het risico op kwetsbaarheid aan de hand van de ROK-score in de kwetsbaarheidsmonitor. De gemiddelde Vlaamse ROK-score is 20,79%. West-Vlaanderen scoort 22,05%. Enkel de provincie Antwerpen scoort hoger (23,25%). Binnen West-Vlaanderen is er slechts 1 groene zone: ELZ WE40. Eerstelijnszone regio Waregem scoort 18,78% en doet het daarmee beter dan de meeste West-Vlaamse ELZ's. Aandacht voor het risico op kwetsbaarheid blijft echter wel nodig.

¹Het randstedelijk deel van Vlaanderen omvat het gebied dat wordt gekenmerkt door een hoog ruimtebeslag ($\geq 32,5\%$), een lage activiteitsgraad en aaneengesloten clusters die grenzen aan het verstedelijkt deel.

²Het landelijk deel van Vlaanderen heeft minstens één van volgende kenmerken: een laag ruimtebeslag dus $< 32,5\%$ en/of een hoog ruimtebeslag en hoge activiteitsgraad, maar behoort niet tot een verstedelijkt cluster met minimaal 15.000 inwoners en/of een hoog ruimtebeslag en lage activiteitsgraad en grenst niet aan een verstedelijkt deel.

2. Tekort aan zorgaanbod

Binnen bepaalde disciplines is of dreigt er een tekort aan zorgverleners. Merk op dat de vergrijzing zich ook zal laten voelen in het zorgpersoneel. Het zorgaanbod is vaak geconcentreerd in de gemeente en beperkt in de randstedelijke en landelijke gebieden. Ook de informele zorg staat onder druk.

Professionele zorg

Huisartsen

- ▶ Het aanbod van huisartsen is lager dan het Vlaamse gemiddelde in onze regio
- ▶ 16% van de huisartsen in ELZ regio Waregem is 65+.
- ▶ Deerlijk, Wielsbeke, Avelgem en Waregem zijn huisartsarme gemeenten

Tandartsen

- ▶ Het aanbod tandartsen in ELZ regio Waregem is met 5,95 tandartsen per 10.000 inwoners hoger dan het Vlaamse gemiddelde met 5,11 actieve tandartsen per 10.000 inwoners.
- ▶ Het aanbod in Deerlijk is zeer beperkt voor het aantal inwoners in de gemeente (2,5 tandartsen per 10.000 inwoners). Wielsbeke (4,1 tandarts. 10.000 inwoners) scoort ook beduidend lager dan het Vlaamse gemiddelde.
- ▶ Vergrijzing bij de tandartsen is een aandachtspunt: 23 % van de actieve beroepsbeoefenaars is ouder dan 60.
- ▶ Vanuit verschillende actoren ontvingen we signalen dat burgers moeilijk tot bij de tandarts geraken. Er zijn lange wachttijden of zelfs patiëntenstops.

Informele zorg

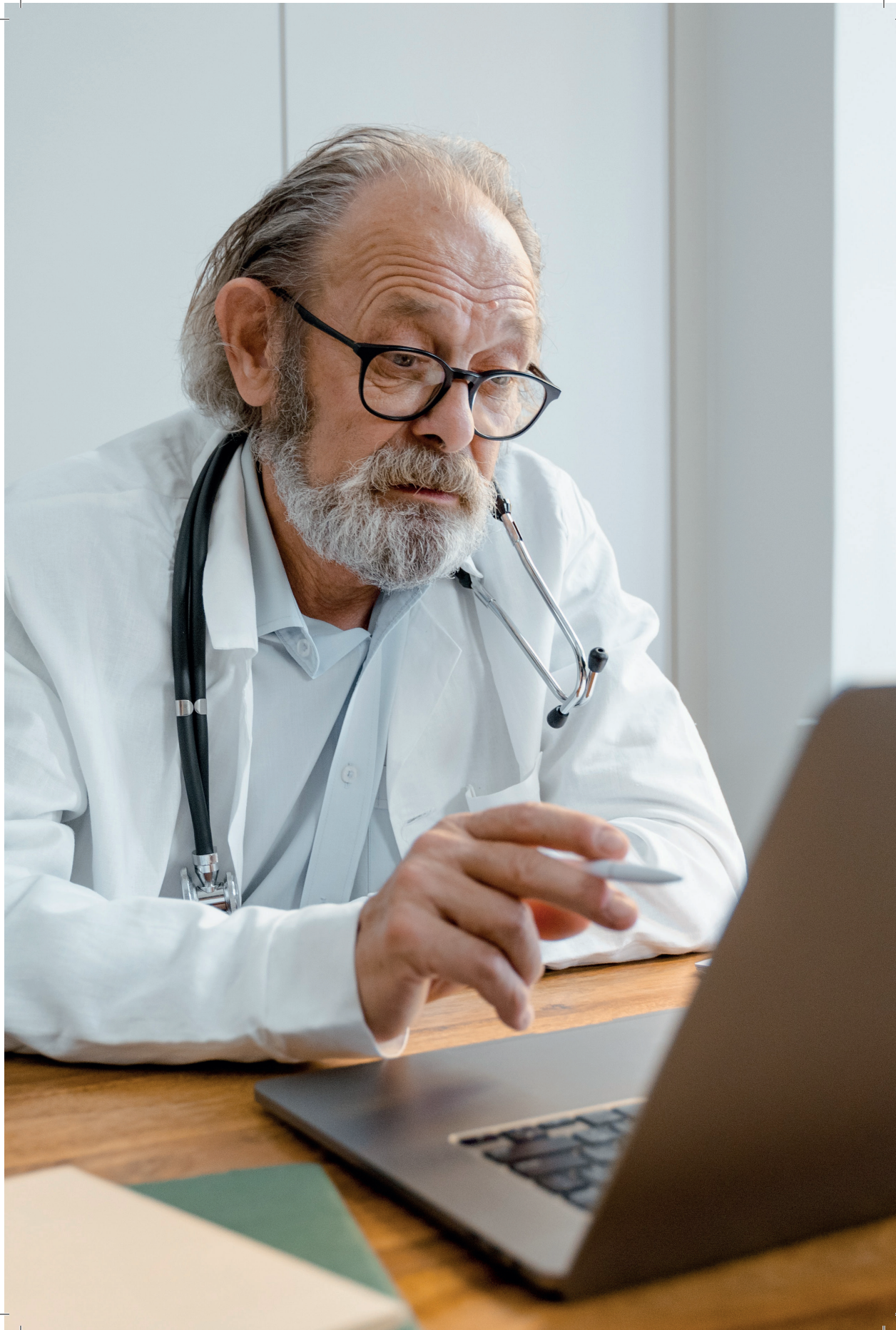
Mantelzorgers

- ▶ ELZ regio Waregem beschikte in 2020 over een potentieel van 7,6 mantelzorgers per 80-plusser. Tegen 2030 zal dit potentieel afnemen tot 6,5 mantelzorgers per 80-plusser, en zelfs tot 5,4 tegen 2040. In Vlaanderen neemt het potentieel aan mantelzorgers af van 7,9 tot 6,7 in 2030 en 5,3 in 2040³.

3. Samenwerking

Door de stijgende zorgnoden en dreigende tekorten in het zorg- en welzijnsaanbod is samenwerking tussen de lokale zorg- en welzijnsactoren nodig om een warme en toegankelijke zorg voor de persoon met een zorg- en ondersteuningsnood te kunnen bieden.

³ Bron: Provincie in Cijfers - https://provincies.incijfers.be/databank?workspace_guid=2fb15162-a674-4243-82cd-16495dc2899d

4. Preventie (chronische) aandoeningen

ELZ regio Waregem scoort beduidend afwijkend voor volgende aandoeningen:

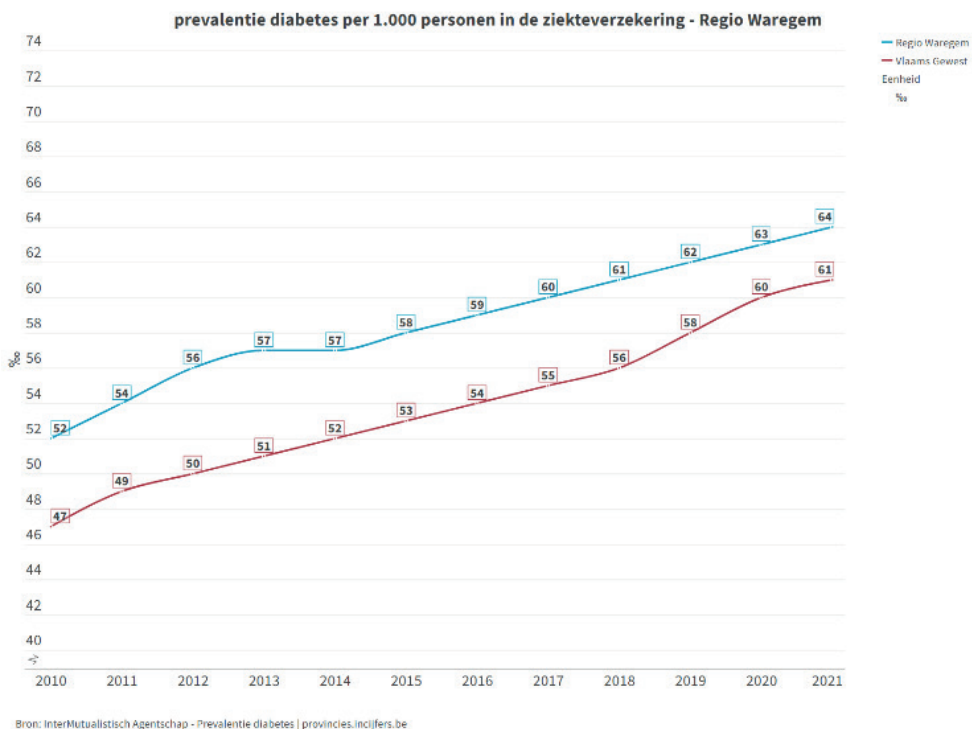
Mondzorg

Sinds 2017 is het percentage van personen die niet naar de tandarts gaat, gestegen. Maar liefst 22% van de inwoners van de ELZ regio Waregem had in 2021 geen contact met de tandarts binnen de periode van 3 kalenderjaren. Vooral binnen de categorie 3-4-jarigen en de categorie 75-plus zijn deze cijfers het hoogst, met respectievelijk 41,3% en 33,7%.

Opvallend is dat het vooral de personen met een verhoogde tegemoetkoming zijn bij wie die het minst bij de tandarts langsgaan. Bij de groep 3-4-jarigen en de groep 75-plus (opnieuw de categorieën met de hoogste cijfers) had respectievelijk 71,9% en 50,3% geen contact met de tandarts binnen de periode van 3 kalenderjaren in 2021. De trend bij de inwoners met een verhoogde tegemoetkoming ligt daarmee 40% hoger dan bij de inwoners zonder een verhoogde tegemoetkoming⁴.

Diabetes

Diabetes treft veel Belgen: 1 op 10 personen heeft diabetes in België, maar liefst 1 op 3 weet dit zelf niet. ELZ regio Waregem scoort hoger dan het Vlaamse gemiddelde op vlak van de prevalentie van diabetes: Per 1.000 personen in de ziekteverzekering zijn er in 2021 64 personen met een diabetesbehandeling in de regio. Het gemiddelde in het Vlaams Gewest is 61. De trend van de prevalentie van diabetes is stijgend.

⁴ Bron: https://atlas.ima-aim.be/jive?workspace_guid=8bea4af9-b5db-4fb2-ab99-6e28932119a5

Obesitas:

In België heeft 34,3% van de inwoners te maken met overgewicht en 16,4% met obesitas. Er is een significant verschil afhankelijk van de leeftijd en maatschappelijke positie van de persoon⁵.

Suicide⁶:

In West-Vlaanderen liggen de suïcidedcijfers in 2020 met 160 event based suïcidepogingen⁷ per 100.000 inwoners heel hoog in vergelijking met Vlaanderen.

Tabel 4.1. Overzicht van geografische event-based rates distributie per provincie (per 100.000 inwoners 2020) per geslacht, 2020.

	Mannen	Vrouwen	Totaal
Antwerpen	93	126	112
Limburg	115	58	86
Oost-Vlaanderen	139	186	161
Vlaams-Brabant	63	161	114
West-Vlaanderen	133	189	160

Bron: Vancayseele et al., 2021

Binnen West-Vlaanderen scoort het O.L.V. Van Lourdes ziekenhuis in Waregem zeer hoog met 210 opnames ten gevolge van event based suïcidepogingen per 100.000 inwoners in 2020.

5. Mentaal welbevinden

Volgens Gezond Leven⁸ wordt een derde van de Belgen persoonlijk geconfronteerd met psychische stoornissen in zijn of haar levensloop. Nog meer mensen krijgen er onrechtstreeks mee te maken, bijvoorbeeld omdat ze partner, ouder, kind, collega ... zijn van een persoon met een psychisch probleem.

Er zijn heel wat noden rond mentaal welbevinden binnen de ELZ. Volgende thema's werden via een bevraging lokaal als meest prioritair gezien: 1. Depressie 2. Stress 3. Angst 4. Veerkracht 5. Verslaving. Het maandelijks % gebruikers van antidepressiva schommelt tussen de gemeenten in 2022 tussen de 8,5% (Deerlijk) en 10,5% (Avelgem) voor ELZ regio Waregem.

⁵ Bron: Sciensano: Preventiebarometer, https://www.sciensano.be/sites/default/files/preventiebarometer_eetgedrag_29032023.pdf

⁶ Bron: <https://www.zelfmoord1813.be/files/Draft-epidemiologisch-rapport-2022.pdf>

⁷ Dit zijn personen die worden opgenomen in ziekenhuizen die effectief een suïcidepoging ondernomen hebben.

⁸ Bron: <https://www.gezondleven.be/themas/mentaal-welbevinden/cijfers>

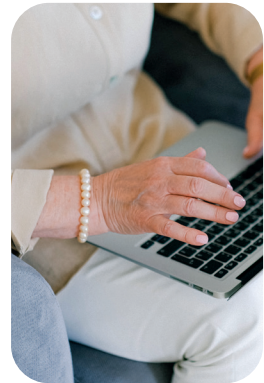

6. Eenzaamheid

Volgens Statbel¹⁰ voelde in 2021 7,2% van de Belgen zich altijd of meestal eenzaam in de 4 weken voorafgaand aan de bevraging, terwijl dat voor 1 op 3 Belgen nooit het geval was (34,6%). Eenzaamheid blijkt eerder een probleem voor het oudere deel van de bevolking: meer dan 8% van de 50- tot 74-jarigen geeft aan zich altijd of meestal eenzaam te voelen, tegenover 4,7% van de 16- tot 24-jarigen. Andere kwetsbare groepen zijn langdurig zieken en alleenstaanden, waar respectievelijk 27,3% en 16,7% zich altijd of meestal eenzaam voelt. Door de vergrijzing, het stijgend aantal chronisch zieken en de noden aan mentaal welbevinden is eenzaamheid een thema om op in te zetten.

7. Digitalisering

Volgens Statistiek Vlaanderen¹¹ mist 46% van de bevolking van 16 tot 74 jaar de nodige digitale basisvaardigheden. 37% heeft lage digitale vaardigheden en 8% heeft geen digitale vaardigheden of heeft geen internet gebruikt in de voorbije 3 maanden. Vooral ouderen, laaggeschoolden en mensen met een laag inkomen missen digitale basisvaardigheden. De digitale vaardigheden nemen af met de leeftijd, ze nemen toe met de scholingsgraad en het inkomen. Met de digitalisering van zorg (digitale voorschriften, Mijn Gezondheid, enz.) en welzijn (e-loket lokale besturen, 'gemeente zonder gemeentehuis', mijn burgerprofiel, ...) dient er voldoende rekening gehouden te worden met de kwetsbare groepen.

8. Toegankelijkheid

Met bovenstaande uitdagingen zal het belangrijk zijn om in te zetten op het toegankelijk maken en houden van het zorg- en welzijnsaanbod in de Eerstelijnszone.

9. Mobiliteit¹²

De eerstelijnszone krijgt sinds het najaar 2022 regelmatig signalen dat mobiliteit een groeiend probleem wordt. Eerstelijnszone regio Waregem, een zeer uitgestrekte regio, met een mix van zeer landelijke tot stedelijke context. Het wegvallen vervoersdiensten zorgt ervoor dat welzijns- en zorgorganisaties het moeilijk hebben om vervoer te regelen om de persoon met een zorg- en ondersteuningsnood tot bij hun diensten (dagbesteding, ziekenhuis, lokaal dienstencentrum, ...) te krijgen. Meer concreet capteren we vanuit meerdere organisaties dat de organisatie van niet-dringend ziekenvervoer moeilijk verloopt. Er vallen vervoerspartners weg en het wordt moeilijker om vrijwillige chauffeurs te vinden voor de minder mobiele centrales. Het openbaar vervoer is voor personen die deze verplaatsingen moeten maken vaak geen oplossing omwille van de bereikbaarheid/toegankelijkheid van de halte, de kostprijs of omdat er geen aangepast vervoer mogelijk is.

⁹ Bron: https://atlas.ima-aim.be/jive?workspace_guid=a3e5c53f-0ea4-4431-9fd4-135c113269c2

¹⁰ Bron: <https://statbel.fgov.be/nl/nieuws/nieuwe-enquete-brengt-eenzaamheid-geluksgevoel-en-tevredenheid-van-de-belgen-kaart#:~:text=Mannen%20hebben%20over%20het%20algemeen,16%2D%20tot%2024%2Djarigen>

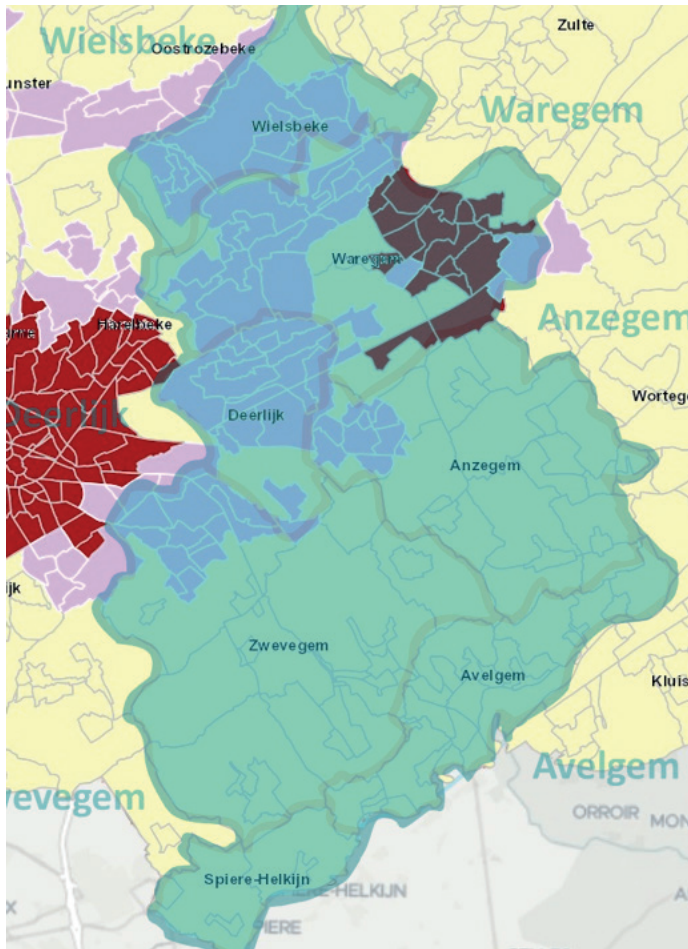
¹¹ Bron: <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/digitale-economie/digitale-vaardigheden-bij-burgers>

¹² Zie ook bijlage 2.

10.Crisisgebonden thema's: weerbare zorg in (gezondheids)crisis

De afgelopen beleidsperiode wordt gekenmerkt door (gezondheids)crisisen: de COVID-19-, vluchtelingen- en de energiecrisis hebben allen hun impact op de gezondheid en het welzijn van de persoon met een zorg- en ondersteuningsnood. Het consolideren van de opgebouwde expertise en verbindingen zal nodig zijn om ook bij een volgende crisis voldoende weerbaar te zijn in zorg en welzijn.

Bijlage: Stedelijke, randstedelijke en landelijke gebieden binnen ELZ regio Waregem

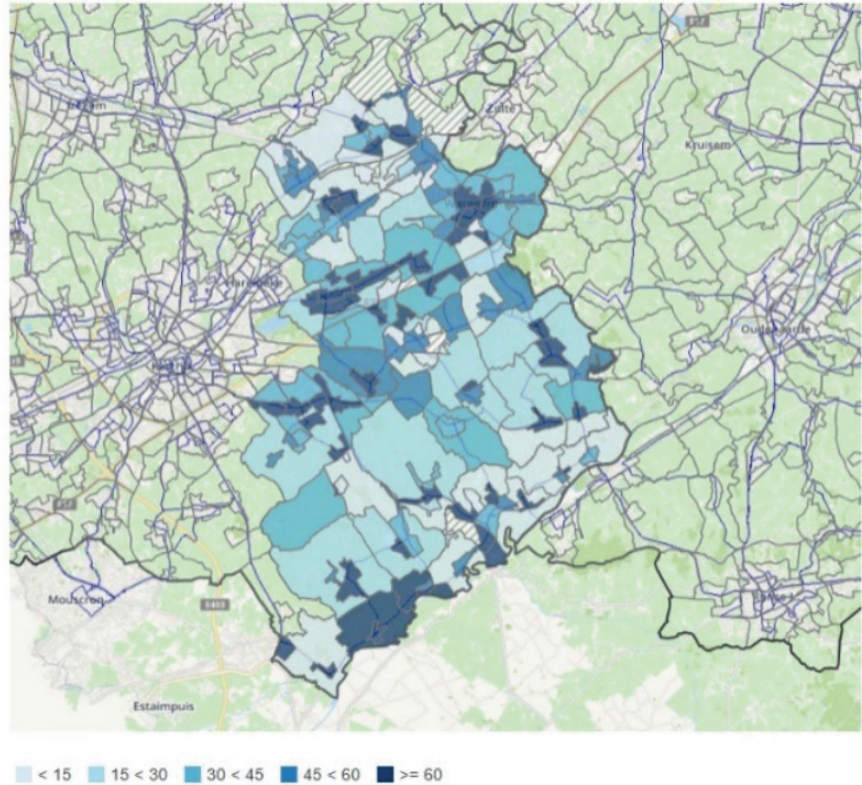
Legende:

- ▶ Stedelijk gebied in ELZ regio Waregem
- ▶ Randstedelijk gebied in ELZ regio Waregem
- ▶ Landelijk gebied in ELZ regio Waregem

Kaart met het percentage inwoners in een buffer van 200m rond het treinstation of halte openbaar vervoer in ELZ regio Waregem

Kaart 16 geeft een overzicht van het aandeel inwoners in Vlaams Gewest dat binnen een buffer van 200 m rond treinstation of een halte van het openbaar vervoer woont. In **de gekozen gebieden** woont 49,0% van alle inwoners binnen een buffer van 200 m rond treinstation of een halte van het openbaar vervoer.

Kaart 16 | Inwoners in buffer van 200 m rond treinstation of halte openbaar vervoer in de gekozen gebieden, % t.o.v. alle inwoners (2021)

EERSTELIJNSZONE
REGIO WAREGEM

